

GDZIE SPOTKASZ POMNIKI PRZYRODY NA TERENIE

Na terenie powiatu myszkowskiego istnieją 22 pomniki przyrody. Najstarsze ustanowione zostały w 1956, a najmłodsze w 2017 roku. W większości przypadków to okazałe drzewostany lip, dębów, kasztanowców czy cisów o obwodzie nawet powyżej 600 centymetrów. Zgłoszone jako pojedyncze obiekty lub takie rosnące w skupiskach. Najliczniejszy pomnik przyrody znajduje się w Choroni – to znana Aleja lipowa o długości 570 metrów.

Pomniki przyrody to jedna z najstarszych form ochrony przyrody indywidualnej, której zasady określa ustawa o ochronie przyrody z 19 października 1991 roku. Zgodnie z definicją pomnikiem przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości naukowej, kulturowej, historyczno-pamiętkowej i krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, a w szczególności sędziwych i okazałych tworów drzewa i krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywietrzyska, skałki, jary, głązy narzutowe, jaskinie. Głównie to takie obiekty, które nie zostały zmienione w wyniku działalności człowieka oraz mają cechy wyróżniające je wśród innych obiektów.

Najczęściej uznawane za pomnik przyrody są okazałe egzemplarze drzew. Jakiego można objąć ochroną? Opracowano obowiązujące w całym kraju zalecenia, od jakich minimalnych wymiarów danego gatunku drzewa można je uznać za wyróżniające się i godne objęcia ochroną. Formalnie dotyczą one wyłącznie drzewostanu znajdującego się na terenie należącego do Lasów Państwowych, ale korzystają z owych wytycznych także inne podmioty. Od proponowanych miar można stosować odstępstwa pod warunkiem, że typowane do pomnika przyrody drzewo jest dorodne, rozłożyste, zlokalizowane w interesującym, często odwiedzanym punkcie lub stanowi wartość dla społeczności lokalnej. Pomnik przyrody ma być elementem wyróżniającym się z otoczenia, powinien być obiektem ponadprzeciętnym. Może się zdarzyć i tak, że choć drzewo osiągnęło minimalne wymiary kwalifikujące je do uznania za pomnik przyrody, a okolica obfituje w okazałe drzewa tego gatunku, to nie ma konieczności uznawania go prawnie za wyjątkowe. Zaś w przypadku alei czy szpalerów drzew w ich skład mogą wchodzić drzewa o znacznie mniejszych wymiarach, niż przewidują stosowane zalecenia.

Uznanie za pomnik przyrody następuje w drodze uchwały rady gminy lub w drodze rozporządzenia wojewody. Wydanie przez wojewodę rozporządzenia zamyka drogę prawną dla samorządu. Podjęcie działań prawnych przez radnych nie pozbawia natomiast możliwości wydania rozporządzenia przez wojewodę, o ile przewiduje on surowszy reżim prawny ochrony konkretnego pomnika przyrody niż rada gminy. Uchwała lub rozporządzenie określa nazwę obiektu, jego położenie oraz ograniczenia, zakazy, nakazy przewidziane w ustawie o ochronie przyrody.

W stosunku do pomników przyrody ustawa ta zabrania:

- uszkadzania lub niszczenia chronionego obiektu,
- wykonywania prac ziemnych mogących trwale zniekształcić rzeźbę terenu,
- zanieczyszczania gleby i zaśmiecania terenu wokół pomnika,
- wylewania gnojowicy lub innych nieczystości,
- dokonywania zmian stosunków wodnych mogących mieć wpływ na żywotność drzewa lub obiektu chronionego,
- umieszczania na nich i w bezpośrednim sąsiedztwie tablic, napisów i innych znaków z wyjątkiem tablic z napisem „pomnik przyrody”.

W związku z uznaniem obiektu za pomnik przyrody następuje ograniczenie praw własności. Właściciel musi przyporządkować się rygorom. Za ograniczenia praw własności nie przysługują odszkodowania.

Drzewo uznane za pomnik przyrody wymaga opieki polegającej na pielęgnowaniu i stosowaniu

wszelkich prac konserwatorskich. Fachowa opieka nad drzewostanem i zapobieganie ich uszkodzeniu lub zniszczeniu gwarantuje przetrwanie tych wyjątkowych okazów dla przyszłych pokoleń.

Największa liczba pomników przyrody występuje na terenie gminy Żarki. To zgodnie z Centralnym Rejestrem Form Ochrony Przyrody aż 10 obiektów. Jeszcze niedawno było ich 12. Dwa – Klon zwyczajny o obwodzie 406 cm znajdujący się na prywatnej nieruchomości w Czatachowie oraz Lipa drobnolistna o obwodzie 281 cm usytuowana na działce w Przewodziszczykach z rejestru zniknęły. Wśród istniejących 10 można wymienić: Lipy drobnolistne (jedna znajduje się na terenie nieruchomości prywatnej w Czatachowie, ma 17 metrów i 448 cm obwodu, druga mająca ponad 27 metrów i ponad 315 cm obwodu rośnie w Żarkach przy ul. Myszkowskiej na terenie prywatnej nieruchomości), Lipy szerokolistne (jedna rośnie w Żarkach przy klasztorze Paulinów ma ponad 390 cm obwodu i ponad 30 metrów wysokości, druga znajduje się w Czatachowie na terenie prywatnym, ma ponad 260 cm obwodu, trzecia o obwodzie ponad 500 cm i 15 metrów wysokości rośnie na placu kościelnym w Przybynowie), Cisy pospolite (jeden o obwodzie ponad 140 cm i wysokości 11 metrów

rośnie w Wysokiej Lelowskiej na terenie prywatnym, drugi o obwodzie 140 cm i wysokości 10 metrów rośnie w Żarkach przy ul. Koziegłowskiej na terenie prywatnym), Kasztanowce białe (jeden o obwodzie ponad 300 cm i wysokości ponad 20 metrów rośnie w Żarkach przy kościele parafialnym, drugi nieco mniejszy – 276 cm obwodu i 15 metrów wysokości – możemy zobaczyć przy cmentarzu parafialnym w Żarkach). W Żarkach występuje jeszcze jeden – nietypowy pomnik przyrody. Jest nim źródło rzeki Ordonówki znajdujące się w Zaborzu na działce nr geod. 1459. Jest to około 4 km na północny zachód od zabudowań wsi Zaborze oraz ok. 200 m od drogi Żarki-Olsztyn. O objęciu ochroną tej formy przyrody radni zdecydowali w 2015 roku.

Zgodnie z Centralnym Rejestrem Form Ochrony Przyrody na terenie Myszkowa występuje jeden pomnik przyrody. Cis pospolity rośnie przy ul. Gołębiej 8 (Nowa Wieś) i objęty został ochroną w 1973 roku. Na stronie internetowej Urzędu Miasta Myszkowa przeczytać można o innych drzewostanach objętych tą formą ochrony. „Zespół 5 sztuk drzew z gatunku Dąb szypułkowy (Quercus robur) został ustanowiony pomnikiem przyrody zgodnie z Uchwałą nr XXVIII/167/20 Rady Miasta w Myszkowie z dnia 27 sierpnia 2020 roku w sprawie ustanowienia pomnika przyrody.

Drzewa podlegają ochronie w celu zachowania szczególnej wartości przyrodniczej i krajobrazowej. Rośliny rosną w szpalerze przy nasypie kolejowym torowiska relacji Częstochowa-Katowice, odcinek dawnej kolei Warszawsko-Wiedeńskiej.

W przypadku Dębu szypułkowego minimalny obwód pnia drzewa na wysokości 130 cm uzasadniają objęcie obiektu ochroną w postaci pomnik przyrody wynosi 300 cm.

Drzewa w zespole 5 sztuk drzew z gatunku Dąb szypułkowy posiadają rozmiary drzew pomnikowych, ich obwody wynoszą: 1/ 360 cm, 2/ 367 cm, 3/ 323 cm, 4/ 397 cm, 5/ 436 cm.

Drzewom nadano następujące nazwy:

- 1) Piotr – od Piotra Steinkellera – poprowadził kolej przez Myszków,
- 2) Dawid – od Dawida Bauerertza – rozwinął hutnictwo,
- 3) Artur – od Artura Steihagena – rozwinął przemysł papierniczy w Myszkowie,

KOMUNIKATY

W celu przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się koronawirusa w trosce o wspólne bezpieczeństwo, informujemy, że Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach do odwołania pracuje zdalnie.

W związku z tym uprzejmie prosimy o kontakt z pracownikami Funduszu wyłącznie drogą mailową i pocztą tradycyjną.

Korespondencję elektroniczną prosimy kierować na następujące adresy:

- biuro@wfosigw.katowice.pl
- czystepowietrze@wfosigw.katowice.pl
- doradztwo@wfosigw.katowice.pl lub za pośrednictwem EPUAP (/ wfosigw/SkrytkaESP, lub za pomocą serwisu OBYWATEL.GOV.PL)

W wyjątkowych sytuacjach prosimy o kontakt pod następującymi numerami telefonów:

- Informacja ogólna: 32 60 32 200
- Zespół Ochrony Przyrody, Edukacji Ekologicznej i Profilaktyki Zdrowotnej: 32 60 32 374
- Zespół Analiz, Zabezpieczeń i Windykacji: 32 60 32 233
- Zespół Kontroli i Umożnień: 32 60 32 237
- Zespół Ochrony Atmosfery: 32 60 32 222
- Zespół Gospodarki Wodnej

i Ochrony Powierzchni Ziemi: 32 60 32 341

Zespół Wdrażania i Koordynowania Projektów POIiŚ: 32 60 32 245

Zespół Kontroli Projektów POIiŚ: 32 60 32 380

Zespół Umów: 32 60 32 231

Zespół Doradców Energetycznych - dostępni są pod telefonami komórkowymi.

Zespół ds. Programu CZYSTE POWIETRZE:

- w sprawach dot. przygotowania i rozpatrywania wniosków o dofi-

nansowanie, przygotowania umów i aneksów do umów o dofinansowanie: 32 60 32 251

• w sprawach dot. rozliczenia umów o dofinansowanie: 32 60 32 256

Zespół Finansowo-Księgowy: 32 60 32 364

Zespół Administracyjny: 32 60 32 331

Przepraszamy za wszelkie niedogodności i zapewniamy, że dokładamy wszelkich starań, aby je zminimalizować.

Kolumnę dofinansowano ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach

Za treści zawarte w publikacji dofinansowanej ze środków WFOŚiGW w Katowicach

odpowiedzialność ponosi Redakcja.

WCZUJ SIĘ W KLIMAT

POWIATU MYSZKOWSKIEGO I JAK JE CHRONIĆ?

4) August – od Augusta Schmelzera – założyciela Manufaktury Bawetnianej,

5) Wacław – od Wacława Gambarzewskiego – inicjatora i I Dyrektora Fabryki Światowit na Pohulan-
ce”.

Na terenie gminy Koziegłowy występują dwa wielobieżne pomniki przyrody. Oba zlokalizowane są na terenie Postępu. Jeden z nich znajduje się w oddziale leśnym 291G, nieopodal „Jurajskiej”, na skarpie rzecznej Warty. Składa się z trzech Dębów szypułkowych (Dąb Jurajski) o obwodach: 616 cm, 437 cm i 374 cm oraz wysokościach 24, 22 i 16 metrów. Drugi pomnik przyrody zlokalizowany jest w oddziale leśnym 291G na nieopodal łąki zwanej Msale Małe, składa się z dwóch Dębów szypułkowych o obwodach: 443 cm oraz 446 cm i wysokości ok. 26 metrów.

Na terenie gminy Poraj zlokalizowany jest jeden największy pomnik przyrody. To znana w okolicy Aleja lipowa w Choroniu o szerokości ok. 40 metrów i długości ok. 570 metrów, na całej długości pokryta jest trawą i lipami w ustawieniu szpalowym. Lipy to starodrzew w ilości 27 sztuk oraz młotniki w ilości ok. 60 sztuk. Na stronie internetowej Urzędu Gminy Poraj można znaleźć opis tego wyjątkowego obiektu: „Spokój, ciszę, piękno przyrody chłonąć można w alei lipowej, biegnącej w pobliżu dawnego zespołu dworskiego w Choroni, od ul. Partyzantów do ul. Częstochowskiej. W jej ciągu rośnie 27 lip, pochodzących z XVII w. Aleja prezentuje się szczególnie pięknie wiosną i jesienią, a w okresie letnim tworzy naturalny szpaler. To w tym miejscu doznac można w najczulszy sposób dobroczynnego wpływu przyrody na ludzką psychikę. Dobrze jest się wyrwać od zgiełku miasta i odpocząć w ciszy lipowych chorońskich konarów”.

Na terenie gminy Niegowa występuje 6 wiekowych i 2 niedawno ustanowione pomniki przyrody. Do najstarszych zaliczane są:

- grupa wielogatunkowa - to Dęby szypułkowe i Lipa drobnolistna (5 sztuk – trzy zdrowe dęby

z równomiernie rozwiniętymi koronami, jeden ma pień przepołowiony uderzeniem pioruna i jedna lipa drobnolistna z silnie rozwiniętą koroną), rosną w parku dworskim obok bramy wjazdowej w Mzurowie. Ich obwody sięgają od 260 do 460 cm, a wysokości są na ok. 20 metrów,

- Dąb szypułkowy zlokalizowany w Mzurowie, o obwodzie ponad 500 cm i wysokości ok. 25 metrów, zdrowy, konary całe, wiosną 2010 r. przeprowadzono zabiegi pielęgnacyjne polegające na usunięciu suchych i połamanych gałęzi,

- dwie Lipy drobnolistne (jedna zlokalizowana jest w Ogorzelniku, ma 480 cm obwodu i ok. 20 metrów wysokości, jest zdrowa, z równomiernie rozłożonymi konarami, odłamaną gałąź usunięto w 2010 r., druga znajduje się w Ludwinowie obok skrzyżowania przy drodze relacji Gorzków-Trzeb-

niów, jej obwód sięga ponad 400 cm, jest wysoka na ponad 25 metrów, ma zdartą korę, spróchniałą pień i rozwiniętą koronę),

- Klon zwyczajny rośnie w Ludwinowie na skrzyżowaniu, obok kapliczki, ma ponad 300 cm obwodu i ponad 20 metrów wysokości, ma zdartą korę i występują na nim owocniki huby,

- Źródło Pani Halskiej to pomnik przyrody nieożywionej, zlokalizowany jest w Sokolnikach na pograniczu działek oznaczonych w ewidencji gruntów numerami 604 i 718.

W 2017 roku Rada Gminy Niegowa ustanowiła dwa nowe pomniki przyrody:

- Aleja dębowa, z drzewostanem o obwodach od 112 do 199 cm, w wieku 70-100 lat, znajduje się na działce ewidencyjnej nr 251, obręb Anatolka.

Dęby szypułkowe (10 sztuk) rosną na skarpie w pasie drogowym drogi publicznej lokalnej o nieuregulowanym stanie prawnym.

- Szpaler dębowy – to 12 Dębów szypułkowych o obwodach od 97 do 245 cm i wysokości. Drzewostan objęty ochroną znajduje się na działce ewidencyjnej nr 181 (Antolka) na działce, której właścicielem jest osoba fizyczna. Właściciel wyraził zgodę na objęcie drzew formą ochrony.

Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody znajduje się pod adresem: <http://crfop.gdos.gov.pl/> CRFOP/

Na zdjęciu z lewej strony Aleja Lipowa, zdjęcia z prawej strony to dęby pamięci z Myszkowa

FOTO: UG PORAJ, UM MYSZKÓW

W ŚLĄSKIM ZLIKWIDOWALI NAJWIĘCEJ KOPCIUCHÓW

Gminy w województwie śląskim wygrywają w rankingu programu „Czyste Powietrze”. Zajmują ponad połowę miejsc w pierwszej setce zestawienia. Badania pokazują, że mieszkańcy Śląska popierają odejście od ogrzewania węglem swoich domów – w badaniu opinii publicznej za zakazem węgla opowiedziało się aż 65% respondentów.

Polski Alarm Smogowy (PAS) wraz z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) zaprezentował nowe informacje dotyczące liczby składanych wniosków na wymianę źródła ciepła i termomodernizację w programie „Czyste Powietrze” w 2 477 gminach w Polsce. Najnowsze dane obejmują III kwartał 2021 roku. Można je sprawdzić przez wyszukiwarkę dostępną na stronie polskialarmsmogowy.pl/ranking oraz czystepowietrze.gov.pl.

Najwięcej wniosków, bo aż 262 złożyli mieszkańcy gminy Godów na łączną liczbę budynków jednorodzinnych wynoszącą 3 721. Drugą pozycję zajęła gmina Czerwonka-Leszczyn, trzecią Jejkowice. Aż siedemnaście pierwszych miejsc zestawienia zajmują gminy z woj. śląskiego.

- Tylko wspólne działania administracji rządowej i samorządowej na rzecz poprawy jakości powietrza przyniosą

oczekiwane rezultaty. Tym bardziej cieszy nas duża aktywność gmin w ramach programu „Czyste Powietrze” – szczególnie w regionach, gdzie problem smogu jest największy. Dzięki takim działaniom zwiększymy komfort życia mieszkańców Polski – podkreśla minister klimatu i środowiska Anna Moskwa.

- Widać wyraźnie, że tam, gdzie samorząd lokalny aktywnie zachęca do wymiany starych urządzeń grzewczych i informuje o uchwale antysmogowej, tam zainteresowanie mieszkańców „Czystym Powietrzem” jest wyraźnie większe – komentuje Andrzej Guta, lider Polskiego Alarmu Smogowego.

- Na gminy z najlepszymi wynikami pod względem liczby składanych wniosków o dofinansowanie w ramach programu „Czyste Powietrze” czekają dodatkowe, finansowe bonusy. Aktywność poszczególnych gmin będziemy rozpatrywali w ujęciu rocznym (ranking obejmie okres od 1 kwietnia 2021 r. do 31 marca 2022 r.). Pula środków na ten cel sięgnie 16 milionów złotych – przypomina Paweł Mirowski, wiceprezes Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Foto: NFOŚiGW

Za treści zawarte w publikacji dofinansowanej ze środków WFOŚiGW w Katowicach odpowiedzialność ponosi Redakcja.

Kolumnę dofinansowano ze środków
Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Katowicach

adres: ul. Plebiscytowa 19, 40-035 Katowice
Kancelaria / Centrala telefoniczna - tel. 32 60 32 200, fax: 32 60 32 201
e-mail: biuro@wfosigw.katowice.pl
Kancelaria (biuro podawcze) czynne w godzinach 7.30 - 15.30